

О. С. ПШЕНИЧНА

кандидат педагогічних наук, доцент
Запорізький національний університет

ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ

У статті розглянуто питання підвищення якості підготовки майбутнього менеджера. Запропоновано авторське визначення поняття “якість професійної підготовки майбутнього менеджера”. На основі публікацій щодо вимог роботодавців виділено основні характеристики якості підготовки: знання, вміння, професійно важливі та особистісні якості. Зазначено, що кожна характеристика складається з групи показників, визначених за допомогою контент-аналізу соціологічних, психологічних і педагогічних досліджень. Наголошено, що важливим для покращення якості підготовки, на нашу думку, є вплив різних чинників: організація навчального процесу на основі використання традиційних та інноваційних методів читання лекцій та активних методів практичного навчання; матеріально-технічна база ВНЗ та його інтеграція в зовнішнє середовище. На основі оглядового аналізу побудовано матрицю зв'язності між показниками якості та факторами їх розвитку. Виявлено основні шляхи підвищення якості підготовки майбутнього менеджера. Встановлено, що відсутність відповідної системи діагностування якості підготовки менеджера свідчить про порушення принципу випереджального характеру освіти, розробка якої є перспективним напрямом подальших досліджень.

Ключові слова: вміння, знання, особистісні якості, матриця зв'язності, менеджер, навчальний процес, професійно важливі якості, фактор, якість, якість підготовки, якість підготовки менеджера.

Для сьогодення характерне стрімке посилення вимог до молодих фахівців різних спеціальностей, оскільки досить жорсткими стають орієнтири ринку праці. В умовах скорочення робочих місць і кризи надлишкового випуску спеціалістів із вищою освітою результат їх підготовки повинен мати належну якість. Це завдання висуває низка документів: Закон України “Про вищу освіту”, “Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки”, стандарти вищої освіти, “Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти”.

Проблема якості вищої освіти є досить актуальною в сучасних умовах, її розглядають у своїх публікаціях О. Волков, Ю. Дрешер, Р. Кубанов, О. Ляшенко, Є. Хриков та ін. І випускник-менеджер у цьому контексті не є винятком, оскільки його професійну діяльність характеризують високим рівнем інтенсивності, постійними економічними змінами, швидким прийняттям рішень, наскрізною комунікацією. У своїх працях різним аспектам досягнення належного рівня підготовки майбутнього управлінця приділяють увагу Г. Дмитренко, Ю. Карпенко, О. Мелешко, С. Мудра та ін.

Отже, **метою статті** є визначення поняття “якість професійної підготовки майбутнього менеджера”, виявлення основних показників для оцінювання її рівня та встановлення основних шляхів досягнення її високого рівня.

Якість підготовки фахівця має задовольняти запити всіх замовників освітніх послуг – особистості, держави та роботодавців. Кожна молода людина, яка отримує професійну освіту, має свої очікування й домагання. Чи виправдані вони – залежить не лише від диплому, а й від того, наскільки успішно вона працює. Державна атестація випускника здійснюється на основі оцінки рівня професійних знань, умінь і навичок, сформульованих у освітньо-кваліфікаційній характеристиці підготовки фахівця з менеджменту. Саме вона визначає якість підготовки фахівця з боку держави. Якщо в умовах підприємства випускник за напрямом підготовки “менеджмент” успішно виконує свої обов’язки, використовує знання, уміння та навички, то роботодавець може бути задоволений якістю його підготовки у ВНЗ. Однак працедавці відзначають недостатній рівень якості підготовки управління та пов’язують його з недоліками в системі освіти [3, с. 6].

На основі дослідження проблеми якості освіти було виявлено, що її тлумачать як *комплекс характеристик*, який має задовольняти вимоги професійного середовища [6, с. 513]. Для менеджера ці вимоги висуває *професійне управлінське середовище*, а для того, щоб задовольняти їх, особистість має бути *готова* до виконання цієї діяльності. Отже, *якість професійної підготовки майбутнього менеджера* – це комплекс характеристик, які відображають рівень готовності його до виконання діяльності в умовах професійного управлінського середовища.

З метою визначення цих характеристик ми проаналізували дисертаційне дослідження О. Мелешко, яка на основі результатів анкетування працедавців виділила систему показників якості їх підготовки менеджера. На її думку, це: 1) рівень фундаментальної теоретичної підготовки; 2) рівень професійних компетентностей; 3) особистісні якості фахівця [5, с. 13].

Розглядаючи цю проблему, ми звернули увагу на аналітичний звіт Київського міжнародного інституту соціології “Випускники українських ВНЗ очима роботодавців” [3]. Аналіз цього документа показав, що найбільшу проблему роботодавці вбачають у відмежовуванні теоретичних знань молодих фахівців від практики управління, у низькому рівні їх фундаментальної підготовки, у недостатньому рівні сформованості професійно важливих якостей, у недосконалому особистісних якостей. Як зауважено в ньому: “Навряд чи в Україні знайдеться хоча б один роботодавець, який був би повністю задоволений якістю підготовки сучасних випускників” [3, с. 10].

У цьому звіті наведено також результати опитування випускників вишів. Показово, що молоді фахівці з менеджменту не завжди адекватно оцінюють важливість у їх професійній діяльності тих чи інших знань, умінь, навичок і якостей. Зокрема, вони недооцінюють важливість теоретичних знань за фахом, умінь вирішувати проблемні ситуації, практичних професійних навичок [3, с. 10]. Інше соціологічне дослідження “Бізнес-освіта очима студентів” засвідчило розуміння студентами значення фундаментальних (математика, економіка, право, психологія) та спеціальних знань (менеджмент, маркетинг, фінанси, бухгалтерський облік, економет-

рика) [4, с. 45]. Студенти-випускники вважають важливими вміння користування комп'ютером, комунікативні вміння, вміння приймати рішення, організаторські здібності, різноманітні розумові якості та ін.

Огляд документів, у яких розглянуто вимоги до фахівців із менеджменту, засвідчив неоднотайність підходів у цьому питанні. Одні дослідники надають стислий перелік знань, а інші – докладніший. Так, О. Мелешко називає лише п'ять груп знань [5, с. 13]. В іншій публікації автори виділяють 17 знань [2, с. 16], до яких, зокрема, не зараховують математичні, інформаційні, психологічні та знання іноземної мови. Хоча вони, на думку більшості працедавців, актуальні для менеджера. Ми розширили перелік, запропонований у дослідженні О. Мелешко, і зарахували до нього знання природничо-наукових, гуманітарних, соціальних, загально-професійних дисциплін, спецкурсів, іноземних мов і системність отриманих знань.

Ситуація з вміннями та навичками є значно складнішою. Ми схильні вважати найбільш важливими для оцінювання якості підготовки фахівця вміння. Цю думку підтверджує й визначення цієї дефініції як засвоєної послідовності виконання дій, що забезпечуються сукупністю отриманих знань і навичок [7, с. 613]. У освітньо-кваліфікаційній характеристиці передбачено володіння фахівцем з менеджменту 115 вміннями для виконання п'яти функцій управління [1]. Більше імпонує нам позиція Г. Дмитренко, згідно з якою майбутньому менеджеру необхідно оволодіти актуальними вміннями [2]. Однак цей список неповний, оскільки до нього не належать вміння приймати рішення, розробки бізнес-плану, обробки інформації, застосування комп'ютера та ін. А ці вміння роботодавці часто вважають важливими.

Стосовно професійно важливих і особистісних якостей, якими має оволодіти менеджер, також існує певна невідповідність. Одні дослідники вважають креативність професійно важливою рисою, а інші – особистісною. На думку однієї групи працедавців, у процесі навчання майбутній менеджер має оволодіти комунікативними та організаторськими вміннями, а іншої – це якості, які розвиваються під час професійної підготовки.

Для визначення актуальних умінь, професійно важливих і особистісних якостей менеджера ми провели попередній огляд документів, під час якого було виділено 25 умінь, 20 професійно важливих якостей та 12 особистісних якостей. У результаті контент-аналізу було отримано список актуальних умінь, професійно важливих і особистісних якостей менеджера. Отже, для менеджера актуальні такі 8 умінь: прийняття та реалізація управлінських рішень; комунікативні вміння; розробка планів і підготовка документів, планування та організація особистої роботи; обробка інформації та застосування ПК; робота в команді; вміння об'єктивно оцінювати результати діяльності; організація дієвої мотивації персоналу. Професійно важливі якості менеджера: аналітичні здібності; дисциплінованість; ерудиція; ініціативність; креативність; лідерські якості; прагнення до самовдосконалення; прогностичність; системність мислення; організаторські якості.

Особистісні якості менеджера: адаптивність; активність; відповідальність; гнучкість; рефлексивність; стресостійкість; упевненість. На їх формування має бути спрямований процес підготовки майбутнього менеджера.

Визначені нами актуальні знання, вміння, професійно важливі та особистісні якості менеджер застосовує в професійному середовищі, а формуються вони у ВНЗ, тобто в навчальному середовищі. Розглядаючи якість підготовки фахівця з менеджменту системно, ми вирішили дослідити основні шляхи її досягнення.

Джерелом отримання знань є лекція та самостійне вивчення теоретичних відомостей. Існують різні методи проведення лекцій: інформаційна лекція, проблемна лекція, лекція-диспут, лекція вдвох тощо. Якщо лекція має лише інформаційний характер, то вона виконує роль передачі теоретичних відомостей студентам. Таку методику читання лекції використовують зазвичай на початковому етапі навчання, у процесі викладання природничо-наукових, гуманітарних і соціальних наук. Лекція-диспут, проблемна лекція та лекція вдвох як методи навчання доречні при вивченні загальнопрофесійних дисциплін і спецкурсів. При цьому в майбутніх фахівців розвиваються вміння з організації особистої праці та обробки інформації, комунікативні вміння. До того ж формуються такі якості: аналітичні здібності, ерудиція, креативність, прагнення до постійного самовдосконалення, прогностичність, системність мислення, активність, стресостійкість. Зазначимо, що традиційна лекція також доречна при вивченні професійно-орієнтованих дисциплін.

На вивчення іноземної мови спрямовані дисципліна “Іноземна мова професійного спілкування” та курси поглибленого вивчення іноземної мови. Володіння іноземною мовою досягається завдяки постійній практиці спілкування, для чого доцільно включити до навчальних планів дисципліни, які викладають цією мовою.

Теоретичні відомості, що засвоюють студенти в процесі вивчення дисциплін, не повинні дублюватися. У галузевому стандарті відображено послідовність вивчення курсів. Так, “Інформатика” та “Вища математика” передують вивченню “Економетрії”, що створює певну системність в отриманні знань. Тому вважаємо, що всі курси, включені до навчального плану, мають відповідати загальнодидактичним принципам міжпредметних зв’язків, системності та послідовності.

Для засвоєння управлінських умінь і навичок, професійно важливих і особистісних якостей важливе значення має практична підготовка. Для її реалізації необхідно, щоб середовище підготовки майбутнього фахівця з менеджменту відтворювало модель його професійної діяльності. Для цього використовують активні методи навчання: метод проектів, case-study, “мозковий штурм”, імітаційне моделювання, навчальні ігри й тренінги. Кожен з них дає змогу моделювати та імітувати професійну управлінську діяльність, що підсилює практичну спрямованість підготовки й дає можливість засвоїти вміння, набути професійно важливі та особистісні якості. Частина

з них (case-study, тренінг, ділова гра) також доречні для засвоєння іноземної мови. Такий вибір методів є виправданим ще й тому, що їх застосовують у практичній діяльності менеджера, їх використання розвиває досвід управлінської діяльності.

Участь студентів у розробці проекту має важливе значення, оскільки робота менеджера пов'язана з розробкою управлінських проектів. Це може бути бізнес-план, план нововведень, відкриття підрозділу, маркетинговий план організації тощо. Зважаючи на те, що всі ці розробки є результатом колективної праці, використання цього методу навчання дає змогу вдосконалити вміння роботи в команді та дієвої мотивації персоналу. Проект впливає на кожного учасника окремо, тому він засвоює вміння з планування та організації особистої праці, прийняття та реалізації управлінських рішень. Завершений проект – це документ, який представляють потенційному інвестору або партнеру, і в процесі його опрацювання у студентів формуються вміння розробки планів та підготовки документів, обробки інформації та застосування комп'ютера. Метод проектів сприяє розвитку у студентів-менеджерів ініціативності, креативності, прогностичності, відповідальності, лідерських і організаторських якостей, аналітичних здібностей та системності мислення, оскільки вони пропонують творчі ідеї та самостійно реалізують їх.

Недостатній рівень сформованості у студентів-менеджерів професійних умінь пов'язаний із браком досвіду, для набуття якого в умовах навчального закладу застосовують case-study. Це метод навчання, який використовує опис реальних економічних, соціальних і бізнес-процесів. Ситуації, що розглядають у case-study, можуть бути різних видів: проблемні (реальна проблемна ситуація), оцінні (положення, вихід із якого знайдено), ілюстративні (представляє ситуацію та пояснює причини її виникнення, ілюструє процедуру її вирішення). Його застосування передбачає розгляд ситуацій та вироблення рішень у невеликих групах протягом 10–15 хвилин. Після цього лідер групи пропонує вирішення ситуації, а викладач підбиває підсумки. Цей метод навчання сприяє розвитку аналітичних здібностей, креативності, прогностичності, активності, ініціативності, формуванню у студентів умінь обробки інформації та прийняття рішень. Робота в групі сприяє розвитку лідерських і організаторських якостей.

Досить часто в підготовці майбутнього менеджера використовують “мозковий штурм”, який передбачає висловлювання ідей із подальшим їх обговоренням. Яким би видом не користувалися на занятті викладачі (обернений або тіньовий брейнстремінг, комбінований “мозковий штурм”, метод “365”, “рисовий град”, “брейнрайтінг”), він усе одно спрямований на розвиток творчих здібностей (пошук і продукування нових ідей), аналітичних здібностей. А ці якості дадуть змогу менеджеру ефективно та якісно здійснювати професійну діяльність.

Професійне вміння прийняття рішень передбачає багатоваріантний аналіз, який реалізується завдяки імітаційному моделюванню. У процесі

його реалізації з метою дослідження, вивчення та прогнозування створюють образ або модель певного об'єкта чи процесу. Для її розробки доречно застосовувати комп'ютерні додатки загального або спеціального призначення, а отже, під час застосування цього методу студенти закріплюють уміння роботи з персональним комп'ютером. Його використання дає змогу розвивати вміння прийняття управлінських рішень, сприяє покращенню таких якостей, як аналітичні здібності, ерудиція, креативність, прогностичність, системність мислення, адаптивність.

Останнім часом у підготовці менеджерів використовують ігрові методи навчання як засоби набуття професійних знань, умінь, навичок, досвіду діяльності. Цей метод навчання дає можливість студентам певний час "існувати" в умовах підприємства, допомагає їм зрозуміти управлінську систему. Всі види ігор характеризуються наявністю професійного завдання чи проблеми, яку треба відпрацювати в процесі ігрової діяльності. Зазвичай ігрові методи дають можливість створювати ситуації, у яких студенти оволодіватимуть мистецтвом швидко й ефективно вирішувати управлінські проблеми та вміннями розробки планів і підготовки документів, розвивати такі якості, як дисциплінованість, креативність, прагнення до самовдосконалення, лідерські та організаторські якості. Успішність команди сприяє розвитку в кожного гравця впевненості в собі.

Для оволодіння складним видом діяльності використовують тренінги, які, крім основної мети – засвоєння алгоритму дій та умінь менеджера, дають змогу вдосконалити професійно важливі та особистісні якості: дисциплінованість, ініціативність, креативність, адаптивність, активність.

Для підготовки менеджерів розроблено спеціальні кейси, тренінги, ділові ігри, назви яких свідчать про спрямованість їх на розвиток того чи іншого вміння або якості. Про це свідчать і назви кейсів ("Чим привабити співробітника", "Вибір постачальника", "Як загорнути цукерку") та тренінгів ("Мотивації персоналу та створення дисциплінарних систем", "Тренінг продажів", "Телефонне спілкування").

Більшість активних методів (метод проєктів, case-study, "мозковий штурм", ігрові методи, тренінги) передбачають роботу в групі, що сприяє розвитку умінь роботи в команді та комунікативних умінь. А наприкінці використання кожного методу передбачено групову рефлексію, що безумовно сприяє розвитку особистісної якості управлінця – рефлексії. А рефлексія сприяє прагненню до самовдосконалення, гнучкості та стресостійкості.

Важливою особливістю активних методів є використання різноманітних ресурсів від канцелярського приладдя (папір, ручки, олівці, ножиці, скотч, маркери та ін.) до офісної техніки (комп'ютери, проектор, плазмовий екран, інтерактивна дошка, принтер, сканер тощо). Достатній набір паперу, ручок, олівців тощо спрощує процес проведення тренінгу, гри або case-study. Комп'ютерна техніка дає змогу надати ситуаціям, які розглядають при використанні "мозкового штурму", case-study та в діловій грі, реальності. Тому бажаним було б використання спеціально обладнаної аудиторії для

реалізації цих методів. Усе це забезпечує матеріально-технічна база ВНЗ, у якому проводять заняття за допомогою активних методів навчання.

Досвід діяльності студенти, як ми вже наголошували, отримують під час використання активних методів навчання. Однак ці методи все-таки реалізують модель діяльності. Більш доцільною є інтеграція ВНЗ у зовнішнє середовище, до якого належать: працедавці, підприємства, база практики. Якщо цього не реалізувати, то процес підготовки буде замкнений на закладі освіти та не відповідатиме вимогам ринку праці. Ідеальною базою практики є підприємства, робота яких відповідає специфіці майбутньої діяльності менеджера (виробниче підприємство, страхова установа, торговельна фірма, туристична кампанія тощо). Проходження практики дає змогу студенту не тільки застосувати знання та вміння на підприємстві, в умовах, наближених до реальності, а й набути професійно важливі та особистісні якості: дисциплінованість, ініціативність, прагнення до постійного самовдосконалення, адаптивність, активність, відповідальність, гнучкість, рефлексивність, стресостійкість.

Здійснений огляд подамо у вигляді матриці зв'язності (таблиця). Вона демонструє взаємозв'язок між показниками якості підготовки менеджера та чинниками, що впливають на його формування.

Таблиця

Матриця зв'язності між показниками якості та чинниками впливу

Показник \ Чинник	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Природничо-наукові знання	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Гуманітарні знання	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Соціальні знання	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Знання загально-професійних дисциплін	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Знання спецкурсів	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Знання іноземної мови	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Системність знань	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Комунікативні вміння	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1
Планування та організація особистої роботи	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1
Обробка інформації та застосування ПК	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1	1
Об'єктивне оцінювання результатів діяльності	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1
Організація дієвої мотивації персоналу	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1
Прийняття та реалізація управлінських рішень	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1
Розробка планів і підготовка документів	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1
Робота в команді	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1
Аналітичні здібності	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Дисциплінованість	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Ерудиція	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Ініціативність	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1
Креативність	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0
Лідерські якості	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0
Організаторські якості	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0
Прагнення до самовдосконалення	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1
Прогностичність	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0
Системність мислення	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
Адаптивність	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1
Активність	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1
Відповідальність	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Гнучкість	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1
Рефлексивність	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1
Стресостійкість	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Упевненість у собі	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0

Примітка:

I – зміни в навчальних планах;

II – традиційна лекція;

III – інноваційна лекція;

IV – метод проектів;

V – case-study;

VI – “мозковий штурм”;

VII – імітаційне моделювання;

VIII – ігрові методи;

IX – тренінги;

X – матеріально-технічна база ВНЗ;

XI – інтеграція ВНЗ у зовнішнє середовище.

Висновки. У результаті дослідження було сформульовано визначення поняття “якість професійної підготовки майбутнього менеджера”. На основі цього визначення було отримано характеристики якості підготовки фахівця з менеджменту – знання, вміння, професійно важливі та особистісні якості. Проведений контент-аналіз різноманітних досліджень (соціологічних, педагогічних, психологічних) дав змогу уточнити список актуальних показників для кожної характеристики якості. Досягнення відповідного рівня якості дає змогу отримати конкурентоспроможного фахівця з менеджменту, готового до професійної діяльності, здатного до швидкої адаптації в професійному управлінському середовищі. Основними чинниками, що впливають на якість підготовки менеджера, є: зміни в навчальних планах, методи читання лекцій, активні методи навчання, матеріально-технічна база ВНЗ та його інтеграція в зовнішнє середовище. Однак оцінювання якості підготовки конкурентоспроможного фахівця – досить складний процес. Для цього необхідно розробити систему методик, які б виявляли стан готовності фахівця до професійної діяльності та сформова-

ність у нього професійно важливих і особистісних якостей, у чому ми вбачаємо перспективу подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра напряму підготовки “менеджмент” чинний від 25.05.2001 р. : Наказ МОН України № 404. – Київ : МОН, 2001 – 23 с.
2. Дмитренко Г. А. Дворівнева модель підвищення якості вищої освіти в Україні [Електронний ресурс] / Г. А. Дмитренко, С. В. Мудра, А. Є. Спіцина // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – 2016. – № 1. – С. 10–16. – Режим доступу: <http://journals.urau.ua/appf/article/view/61291/57069>.
3. Кашин А. Випускники українських ВНЗ очима роботодавців : звіт / А. Кашин, Є. Польщикова, Ю. Сахно ; Київський міжнародний інститут соціології. – Київ, 2012. – 21 с.
4. Кондратик Л. Бізнес-освіта очима студентів : соціологічний аналіз / Л. Кондратик // Синергія : Всеукраїнський щоквартальний аналітично-методичний журнал з бізнес-освіти. – 2000. – № 1. – С. 45–47.
5. Мелешко Е. Н. Методы и модели управления качеством подготовки специалистов с высшим образованием в регионе : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.13 / Е. Н. Мелешко. – Ростов-на-Дону, 2000. – 20 с.
6. Пшенична О. С. Аналіз чинників впливу на якість підготовки фахівця у вищій школі / О. С. Пшенична // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2014. – Вип. 35. – С. 512–518.
7. Педагогика : Большая современная энциклопедия / сост. Е. С. Рапацевич. – Минск : Современное слово, 2005. – 720 с.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2016.

Пшеничная Е. С. Качество подготовки будущего менеджера: сущность понятия и особенности оценивания

В статье рассмотрены вопросы повышения качества подготовки будущего менеджера. Предложено авторское определение понятия “качество профессиональной подготовки будущего менеджера”. На основе обзора публикаций относительно требований работодателей выделены основные характеристики показателя качества подготовки: знания, умения, профессионально важные и личностные качества. Указано, что каждая характеристика состоит из группы показателей, определенных с помощью контент-анализа социологических, психологических и педагогических исследований. Отмечено, что важным для улучшения качества подготовки, с нашей точки зрения, является влияние разных факторов: организация учебного процесса на основе использования традиционных и инновационных методов чтения лекций и активных методов практического обучения, материально-техническая база ВУЗа и его интеграция во внешнюю среду. На основе обзорного анализа построена матрица связности между показателями качества и факторами их развития. Выявлены основные пути повышения качества подготовки будущего менеджера. Установлено, что отсутствие соответствующей системы диагностирования качества подготовки менеджера свидетельствует о нарушении принципа опережающего образования, разработка которой является перспективным направлением дальнейших исследований.

Ключевые слова: знания, качество, качество подготовки, качество подготовки специалиста, личностные качества, матрица связности, менеджер, профессионально важные качества, умения, учебный процесс, фактор.

Pshenichna O. The Quality of Training of the Future Manager: the Essence of the Concept and Features of Evaluation

The issues of improving the quality of training of the future manager are considered in the article. The author's definition of the concept "the quality of professional training of the future manager" is offered in the work. A review of publications concerning the requirements of employers allowed the author to identify the main characteristics of the indicators of the quality of training: the knowledge, skills, professionally important and personal qualities. Each characteristic consists of a group of indicators identified by a content analysis of sociological, psychological and pedagogical researches. The manager has to know natural sciences, human and social sciences, professional disciplines, special courses and foreign languages. The system of their formation is equally important to gain knowledge. Actual skills include: the ability to plan and organize own work, processing of information and the use of a computer, an objective performance evaluation, an effective motivation of staff, the adoption and the implementation of management decisions, the development of plans and the preparation of documents, the teamwork and communicative skills. There are professionally important qualities necessary for a manager in professional work: analytical skills, discipline, erudition, initiative, creativity, leadership, organizational skills, aspiration for self-improvement, predictability, consistency of thinking. Personal qualities include: adaptability, activity, responsibility, flexibility, reflexivity, stress resistance and self-confidence. The author thinks that the influence of different factors is important for improving the quality of training: the organization of the learning process through the use of traditional and innovative methods of lecturing and active methods of practical training, material and technical base of the university and its integration into the environment. A review analysis allowed the author to construct a matrix of connectivity between the indicators of the quality and factors of their development. Thus, the main ways to improve the quality of training of the future manager have been revealed. Absence of a corresponding diagnostic system of the quality of the preparation of the manager indicates a violation of the principle of the advanced education, the development of such system is a promising direction for further researches.

Key words: *knowledge, quality, quality of training, quality of training of the specialist, personal qualities, matrix of the connectivity, manager, professionally important qualities, skills, educational process, factor.*